

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-419-1-3>

**COMPETENCE DISTRIBUTION BETWEEN MILITARY
ADMINISTRATIONS AND LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES
DURING MARTIAL LAW AND POST-WAR PERIOD**

**РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ МІЖ ВІЙСЬКОВИМИ
ДЕРЖАВНИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ І ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Goncharuk N. T.

*Doctor of Sciences in Public
Administration, Professor,
Honored Worker of Science
and Technology of Ukraine, Professor
of the Department of Public
Administration and Local
Self-Government
Educational and Scientific Institute
of Public Administration
of the Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine*

Гончарук Н. Т.

*докторка наук з державного
управління, професорка, заслужений
діяч науки і техніки України,
професорка кафедри державного
управління і місцевого
самоврядування
Навчально-науковий інститут
державного управління
Національного технічного
університету «Дніпровська
політехніка»
м. Дніпро, Україна*

Samoilov A. P.

*Postgraduate Student at the Department
of Public Administration
and Local Self-Government
Educational and Scientific Institute
of Public Administration
of the Dnipro University of Technology
Dnipro, Ukraine*

Самойлов А. П.

*аспірант кафедри державного
управління і місцевого
самоврядування навчально-наукового
інституту державного управління
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
м. Дніпро, Україна*

Події останніх двох років після початку збройної агресії російської федерації проти України дають можливість дослідити діяльність органів публічної влади і військових адміністрацій у період воєнного стану та активних воєнних дій та свідчать про необхідність удосконалення діяльності органів публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. На відміну від антитерористичної операції, яка проводилася з 2014 року, повномасштабне вторгнення зумовило необхідність забезпечити функціонування органів державної влади і органів місцевого самоврядування в надзвичайно складних умовах та спонукало до прийняття нових та внесення змін до існуючих актів

законодавства, зміни в організаційних структурах та створення нових органів публічної влади, а також розробки ефективних механізмів прийняття рішень під час конфліктів.

У перший день повномасштабного вторгнення рф в Україну Указом Президента України на підставі Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [6] було введено військовий стан [3] та утворенні військові адміністрації [7]. Створення та функціонування військових адміністрацій актуалізувало питання щодо розподілу повноважень між ними та органами місцевої влади, яке залишається відкритим [1, с. 111].

Саме тому сьогодні важливо визначити оптимальний розподіл повноважень військових державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та повоєнний період.

Проблема розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та військовими адміністраціями виникла ще на початку 2015 року, коли 03 лютого 2015 року був прийнятий Закон України «Про військово-цивільні адміністрації» [4]. Цей закон визначив організацію, повноваження і порядок діяльності військово-цивільних адміністрацій, що утворювалися як тимчасовий вимушений захід з елементами військової організації управління для забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі відсічі збройної агресії Російської Федерації, зокрема в районі проведення антитерористичної операції і не мав на меті зміни та/або скасування конституційно закріпленого права територіальних громад на місцеве самоврядування [4]. У лютому 2024 року розпочалася повномасштабна збройна агресія рф, проти України, вступив у дію Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Цей закон визначив зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб [6].

Окрім зазначеного вище Закону України «Про правовий режим воєнного стану» підставою для розподілу повноважень між військовими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5]. Органи місцевого самоврядування в Україні офіційно існують після прийняття 21 травня 1997 року цього закону та утворюються за підсумками місцевих виборів. Військові адміністрації утворюються тимчасово указом Президента України за поданням державних адміністрацій або військового командування в межах територіальних громад, де з тих чи інших причин не діють Конституція та Закони України або в інших випадках.

Військові адміністрації співпрацюють з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану щодо охорони та оборони територіальних громад. У разі, якщо обласні та районні ради зберегли здатність функціонувати, вони мають виконувати покладені на них функції, передбачені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», навіть за умов створення на відповідній території військової адміністрації. Тому військові адміністрації здійснюють повноваження державних адміністрацій та повноваження із запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного стану, що детально регламентовано пунктами статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [6, ст. 8].

Сорок сім повноважень військових адміністрацій визначені у статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [1, ст. 15]. Досліджуючи повноваження та адміністративно-правовий статус військових адміністрацій, Буханевич О. М. та Забожчук О. В. поділили ці повноваження на такі групи: 1) правотворчого характеру; 2) мобілізаційного характеру; 3) забезпечувального характеру; 4) організаційного характеру; 5) інформаційно-аналітичного характеру; 6) фіскально-регламентарного характеру [4, с. 113].

Відповідно до Закону України «Про правовий режим військового стану» військові адміністрації населених пунктів також здійснюють делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законами України [1, ст. 15, п. 3]. Делеговані повноваження – це повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад [6, ст. 1].

Також, військові адміністрації здійснюють делеговані органами місцевого самоврядування повноваження у наступних сферах суспільного життя: 1) у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку; 2) в галузі бюджету, фінансів і цін; 3) щодо управління комунальною власністю; 4) в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку; 5) у сфері будівництва; 6) у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, молодіжної політики, фізкультури і спорту, утвердження української національної та громадянської ідентичності; 7) у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища; 8) у сфері соціального захисту населення; 9) у галузі зовнішньоекономічної діяльності; 10) в галузі оборонної роботи; 11) щодо організації та забезпечення цивільного захисту; 12) у сфері реєстрації фізичних осіб; 13) щодо забезпечення

законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян [5–7].

Зауважимо, що військові адміністрації здійснюють повноваження відповідних місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування з урахуванням визначених Законом особливостей [6, ст. 15, п. 3]. Наприклад, до виключних повноважень сільських, селищних і міських рад віднесено встановлення заборони продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових суб'єктами господарювання (крім закладів ресторанного господарства) у визначений час доби в межах території відповідної адміністративно-територіальної одиниці [5, ст. 26, п. 44¹]. Натомість, для військових адміністрацій це повноваження розширене до прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі [6, ст. 15, п. 3].

У контексті теми нашого дослідження важливо відзначити той факт, що у сфері реєстрації фізичних осіб та, найголовніше, в галузі оборонної роботи на органи місцевого самоврядування покладені лише делеговані повноваження. Відповідно, цілком закономірне дублювання повноважень органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій. Наприклад, повноваження військових адміністрацій, викладені в п. 18–23 ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», дублюють повноваження щодо оборонної роботи, покладені на виконавчі органи сільських, селищних і міських рад відповідно до п. 1–7 ст. 36 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [1, с. 113; 6].

Враховуючи викладене, підтримуємо думку, що в умовах війни та в повоєнний період об'єктивно назрілим процесом, від здійснення якого залежить можливість національного відновлення країни після війни та її подальший соціально-економічний розвиток, є модернізація публічного управління на всіх рівнях влади в Україні. З цією метою доцільно внести зміни до нормативно-правових документів щодо діяльності інституцій як в умовах воєнного стану, так і в умовах поствоєнного періоду, напрацювати зміни до законодавства щодо підтримки місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, завершення процесів децентралізації в післявоєнний період, оптимізації системи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, чіткого розподілу функцій і повноважень між органами та рівнями публічної влади [2, с. 53].

Таким чином, у період воєнного стану та активних воєнних дій функціонування військових державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування та розподіл між ними повноважень відбувається на підставі зазначених вище Законів України та особливостей

воєнного періоду. Обласні, районні, міські військові адміністрації перебирають на себе функції, які у мирний час виконували місцеві державні адміністрації. Обласні, районні, міські, селищні та сільські ради, у разі свого повноцінного існування, виконують свої функції відповідно до Закону України, «Про місцеве самоврядування в Україні» та підпорядковуються відповідним військовим адміністраціям. На територіях громад, де відбуваються бойові дії, у разі неспроможності органами місцевого самоврядування виконувати свої функції, військові адміністрації мають повну владу.

Після закінчення бойових дій воєнний стан на всій території України або в окремих її місцевостях припиняється після закінчення строку, на який його було введено [6, ст. 7]. Військові адміністрації населених пунктів, районні, обласні військові адміністрації здійснюють свої повноваження протягом дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування [6, ст. 4]. Відповідно, через 30 днів після закінчення дії воєнного стану та функціонування військових адміністрацій, країна має повернутися до мирного життя. У повоєнний період, на наш погляд, має бути завершено розпочате у квітні 2014 році реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні та здійснено чітке розмежування й розподіл повноважень між органами державної влади і органами місцевого самоврядування, як у горизонтальній (застосовуючи функціональний і галузевий принципи), так і у вертикальній (грунтуючись на принципі субсидіарності) площині.

Література:

1. Буханевич, О. М. & Забожчук, О. В. Військові адміністрації та місцеві органи влади: правові аспекти розподілу повноважень в умовах воєнного стану. *Правова позиція*. 2023. № 1(38). С. 110–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-1.21>
2. Гончарук, Н., & Чередниченко, А. (2022). Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*. 10(6). С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.15421/152243>
3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
4. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03 лют. 2015 р. № 141-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

7. Про утворення військових адміністрацій: Закон України 24 лют. 2022 р. № 68/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-419-1-4>

**SPORTS FEDERATIONS IN THE SYSTEM
OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE SPHERE
OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS OF UKRAINE
(BASED ON THE MATERIALS OF THE RUGBY FEDERATION
OF UKRAINE)**

**СПОРТИВНІ ФЕДЕРАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
УКРАЇНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ФЕДЕРАЦІЇ РЕГБІ УКРАЇНИ)**

Kalyta L. V.

*Ph.D. of Historical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Sports Management and Economy
National University of Ukraine
on Physical Education and Sports
Kyiv, Ukraine*

Калига Л. В.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
і економіки спорту
Національний університет фізичного
виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Pryimak M. M.

*Ph.D. of Physical Education and Sports,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Sports Management and Economy
National University of Ukraine on
Physical Education and Sports
Kyiv, Ukraine
Associate Professor at the Department
of Physical Education
and Sport Pedagogy
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan
University
Kyiv, Ukraine*

Приймак М. М.

*кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент,
доцент кафедри менеджменту
і економіки спорту
Національний університет фізичного
виховання і спорту України
м. Київ, Україна
доцент кафедри фізичного виховання
і педагогіки спорту
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*